

TILVÆKST Grovfoder nr. 6, 7. marts 2025

Indhold

- Mark
- Etablering af vårsæd
- Glyphosat – skal der tilsættes additiver?
- Regler og tilskud
- Planteværn 2025 – lager, indkøb og dokumentation

MARK

Etablering af vårsæd

Af planterådgiver Cecilie Rasmussen m.fl.

Godt begyndt er halvt fulendt, når det gælder etablering af vårsæd. Hvis du får etableret vårafgrøderne rettidigt i et godt såbed, og de har en god madpakke med i form af placeret eller anden lettilgængelig gødning, har de alle forudsætninger for at levere et udbytte, der modsvarer jordens bonitet og vækstsæsonen.

Billede 1 Vårbyg har fået en dårlig start på vækstsæsonen. Gyllen er placeret for dybt, og der ikke har været tilgængelig startgødning. Kornet er desuden sået i uens dybde. (Foto: SAGRO).

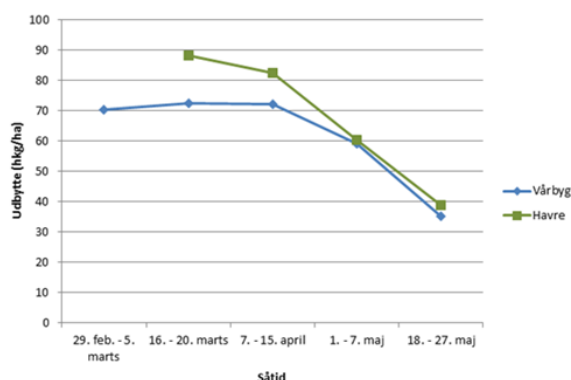
Såtidspunkt

Det gælder for både vårbyg, havre og vårhvede, at de bør sås lige så snart jorden er tjenlig. Du må ikke gå på kompromis med kvaliteten af såbedet for at kunne begynde såningen tidligt. Generelt bør et godt såbed altid vægtes højere end såtidspunktet, og så længe du kan få afgrøden etableret i marts-primo april, er der ikke noget som haster –

dog opnås de højeste udbytter på meget let jord ofte ved meget tidlig etablering! Ved tidlig såning og store nedbørsmængder er der dog risiko for udvaskning af kvælstof (nitrat) fra handelsgødning. Anvend gerne ammoniumholdige gødninger som svovlsur ammoniak, NS 21 24, eller NS 26-13/14/15.

Vårbyg må gerne sås tidligt, men i en række forsøg er det påvist, at når vårbyggen blot sås inden 15. april, er det muligt at nå maksimalt udbytte. Ved såning efter 15. april falder det potentielle udbytte hurtigt. Det gennemsnitlige udbyttetab ved at udsætte såningen er 60 kg pr. ha pr. dag i perioden 10. april til 3. maj, mens det stiger til 109 kg pr. ha pr. dag for hver dag såningen udsættes i perioden 3. til 21. maj. Der er en række specielle jorde eller lokaliteter, hvor der ikke kan laves et godt såbed tidligt på sæsonen, og da er det selvfølgelig altid såbedets kvalitet, der bestemmer såtidspunktet.

I havre har det i modsætning til vårbyg vist sig, at det kan betale sig at så tidligst muligt. Udbyttepotentialet er allerede faldende i marts for hver dag såningen udsættes (se figur 1). Der er desuden flere gode grunde til at så havre tidligt. Havre er meget følsom overfor tørke, og ved tidlig såning kan afgrøden nå at etablere et godt rodnet inden maj, hvor vi ofte har perioder med tørke, som vi senest oplevede i 2023. I havre kan der også komme store skader af fritfluer, og tidlig såning kan også mindske risikoen for udbyttetab pga. fritflueangreb.

Figur 1 Udbytte i vårbyg og havre afhængig af såtidspunkt. De viste data stammer fra 10 vårbygforsøg fra årene 2016-18 og fire havreforsøg i 2017 (Kilde: Oversigt over Landsforsøgene 2017 og 2018, side 122 hhv. side 101).

Vårhvede bør også sås tidligt, så snart jorden er tjenlig. De seneste år er der også lavet spændende forsøg med at så vårhvede i efteråret, og de har vist et stort potentiale for at øge udbyttet ved at så i oktober-november. I fem forsøg i 2017 blev der i gennemsnit høstet 83-84 hkg/ha i vårhvede sået i efteråret og 65 hkg/ha ved såning mellem 15. marts og 11. april. I forsøgene i 2018 var der også samme tendens men mindre udtalt, da forsøgene som så meget andet var påvirket af tørke.

Etablering

Vårsæd skal sås i en ensartet dybde på 3 – max. 4 cm. Jorden skal hverken være meget dybt opharvet og løs, der som bekendt kan give problemer med langsom og uens fremspiring samt manganmangel, eller meget fast, hvilket kan give problemer med tilstrækkelig hurtig afdræning efter regnskyl og generel dårlig etablering. Såbedet skal pakkes så tilpas fast, at fugten kan nå op til kernerne. Desuden er der mindre tendens til manganmangel i en fastpakket jord.

Ved at bruge udsædsberegneren i SAGRO's App tager du højde for alle gældende faktorer, som netop er relevante i dit tilfælde. SAGRO's App kan kun hentes i App store og hedder blot SAGRO og er gratis. Nedenfor ses vejledende udsædsmængder beregnet i SAGRO's udsædsberegner under de givne forhold, som er nævnt i tabellen.

Figur 2 Udsædsberegner i SAGRO's App (Kilde: SAGRO)

Tabel 1 Vejledende udsædsmængde ved etablering af vårsæd med og uden kløvergræsudlæg under de angivne forhold.

Sådato 1.april, såbedets kvalitet *fint*, fugtighed *mellem*. Kilde: SAGRO App automatisk udsædsberegner.

Optimale forhold i marken		Vårbyg	Kløvergræsudlæg			Havre	Vårhvede
			Vårbyg til modenhed	Byg-helsæd	Grønbyg		
Sådato			TKV: 48			TKV: 38	TKV: 54
1.-15. april	Plantetal [pl./m ²]	300	240	160	200	300	375
	Udsædsmængde [kg/ha]	160	128	85	107	127	225
1. maj	Plantetal [pl./m ²]	325	260	160	200-225	325	400
	Udsædsmængde [kg/ha]	173	139	85	107-120	137	240

Ovenstående tabel er vejledende og gælder under optimale forhold på den valgte sådato. Ved dårligere forhold og senere sådato skal udsædsmængden øges. Beregningen baserer sig på den kendte formel for udregning af udsædsmængde, som også ses nedenfor.

$$\text{Udsæd i kg pr. ha} = \frac{\text{Ønsket antal planter pr. m}^2 \cdot \text{TKV}}{\text{Procent markspiring}}$$

Kløvergræsudlæg

Kløvergræsudlæg sås øverligt i ½-1 (-max. 1½) cm i pakket jord, så der sikres tilstrækkeligt med kapillær effekt til at forsyne græs- og kløverfrø med fugt i den tidlige etableringsfase. Er der efterharve på såmaskinen, hæves denne for at undgå, at frøene bliver dækket af løs jord. Småfrøede arter som græs- og kløverfrø er meget sårbare overfor en for dyb såning og fremspiringen bliver alt for ringe ved sådybder over 1½-2 cm. Ved såning af græsudlæg må der gerne kunne ses 10-20 % af frøene i den åbne sårille. Det er meget vigtigt at opnå et ensartet og tilpas pakket såbed, så fremspiringen sker jævnt over marken. Husk på, at et nyt kløvergræsudlæg danner grundlag for flere års græsudbytter, og derfor er det her fokus skal være ved etablering af vårsæd med udlæg af kløvergræs.

Nedvisning af ukrudt og efterafgrøder

Nedvisning af ukrudt med glyphosat før såning er primært relevant ved pløjefri etablering. Metoden kan også bruges til bekæmpelse af kvik, men ved bekæmpelse om foråret kan du sjældent opnå tilstrækkelig god effekt, da kvikken skal have 3-4 blade for, at du kan forvente god og varig virkning.

Ved glyphosat-sprøjtning forud for pløjefri etablering, er det bedst at vente med behandlingen, indtil der er god vækst i ukrudtet. Aktuelt er der ideelle betingelser hen over weekenden, og der må forventes god effekt af sprøjtningerne. Jordbearbejdning kan ske, når ukrudtet er påvirket af glyphosat; på nogle etiketter angives syv dage her i foråret. Med de aktuelle meget gunstige forhold, kan det nok strammes til 4-5 dage uden negativ effekt. I overskyede perioder bør etikettens anvisninger følges. Der er ikke nævneværdig forskel på hvorledes du skal forholde dig med de forskellige glyphosat-produkter.

Ved behandling af almindeligt enårigt græsukrudt, alm. rajgræs og spildkorn anvendes 360-480 g aktivstof pr. ha, mens

dosis mod italiensk rajgræs øges til 480-720 g aktivstof pr. ha, og endelig skal dosis mod tokimbladet ukrudt igen øges til omkring 800-1.000 g aktivstof pr. ha. Effekten forbedres ved at iblande 0,2 L/ha spredeklæbemiddel og 2 L/ha ammoniumsulfatopløsning. Læs dog også mere herom i artiklen "Glyphosat – skal der tilsættes additiver?"

Gødskningsstrategi

Vårsæd – især vårbyg – betaler for at have gødningen tilgængelig fra start. Det skyldes, at vækstsæsonen er kort og intensiv. Vi anbefaler så vidt muligt at placere handelsgødning ved såning eller iblande handelsgødning i såsæden. Har du ikke mulighed for at placere eller samså handelsgødning, bør du alternativt bredsprede handelsgødning lige før eller efter såning. Dette gælder også, selvom der er nedfældet gylle inden såning!

Vi har set gode resultater af at bruge en forsurende startgødning. NS 21-24 er en god startgødning til placering. NS 26-13/14/15 er også gode, forsurende gødninger, mens det pga. restriktionerne i fosforforbruget ikke længere er aktuelt at anvende NP 18-20 (DAP).

Hjemmeavlet udsæd

Brug af egen udsæd kan mindske omkostningerne på bedriften. Du skal imidlertid forholde dig kritisk til kvaliteten, når du vælger at bruge egen udsæd, idet egen udsæd skal være af samme kvalitet som indkøbt sædekorn. Udsæden bør have en god spireevne, en relativ høj tusindkornsvægt og et lavt indhold af ukrudtsfrø. Udsæden skal også være fri for udsædsbårne sygdomme som fusarium i havre og vårhvede eller nøgen bygbrand i vårbyg. Du bør altid teste spireevnen ved alm. jordtemperatur, inden du anvendes egen udsæd.

Vær opmærksom på, hvorvidt køber af avlen stiller krav om, at der har været anvendt certificeret udsæd. Det kan være tilfældet ved salg af korn til maltbyg.

Hvis du bruger hjemmeavlet udsæd, skal der betales forædlerafgift til sortsejeren. Forædlerafgiften er med til at betale udviklingen af fremtidens sorter; afgiften varierer alt efter sort. Oplysninger om brug af egen udsæd kan indberettes til Danske Sortsejere på www.sortsejere.dk, hvorefter du vil modtage en faktura på forædlerafgiften.

Glyphosat – skal der tilsættes additiver?

Af planterådgiver Thomas Harbo

Anvend ammoniumsulfat-opløsning og sprede-klæbemiddel til glyphosatprodukter. Sammen med Roundup PowerMax og Roundup Flex-produkter dog kun ved lave doser, mindre end 360 g aktivstof pr. hektar.

Gennem flere år har det været god latin at tilsætte ammoniumsulfat-opløsning og sprede-klæbemiddel til glyphosatsprøjtninger for at sikre effekten. Der har været uenighed mellem Bayer, som bl.a. fremstiller "originalprodukterne" Roundup PowerMax og Roundup Flex (alle "Flex-produkter"), og SEGES om, hvorvidt der også opnås en fordel ved at tilsætte ammoniumsulfat-opløsning og sprede-klæbemiddel til disse to produkter.

De to nævnte produkter er færdigformulerede med ammoniumsulfat, og Bayer mener ikke at yderligere tilsætning fremmer effekten, mens SEGES har været af den opfattelse, at der alligevel vil kunne opnås en effektforbedring ved yderligere tilsætning af additiv.

Parterne er nu nået frem til et fagligt kompromis, hvor man er enedes om at anbefale tilsætning af 2 L/ha ammoniumsulfatopløsning og sprede-klæbemiddel, ved doser mindre end 360 g aktivstof pr. ha. Denne anbefaling gælder alene produkterne Roundup PowerMax og Roundup Flex-typer. Andre Roundup-produkter fra Bayer samt glyphosatprodukter fra andre producenter bør tilsættes 2,0 L/ha ammoniumsulfat og sprede-klæbemiddel for at fremme effekten uanset dosis.

Du kan se en fuldstændig oversigt over markedsførte glyphosatprodukter her.

REGLER OG TILSKUD

Planteværn 2025 – lager, indkøb og dokumentation

Du skal have overblik over dit kemilager, så produkter med kort anvendelsesfrist bruges først. Kravene til sprøjtejournal strammes løbende. Brug de elektroniske hjælpeværktøjer, KemiTjek og FarmTracking til at få overblik og udkylde en lovlig sprøjtejournal.

Inden foråret for alvor sætter ind, er det et godt tidspunkt til overvejelser vedr. planteværnsstrategien for 2025

- Hvilke midler er på lager - og er de alle lovlige?
- Hvilke midler kan der blive brug for i 2025?
- Hvordan kan kravene overholdes til en fuld udfyldt sprøjtejournal?

Lagerbeholdning

Lagerbeholdningen af planteværn bør som minimum tjekkes to gange om året. KemiTjek fra SEGES kan du nemt via app'en scanne stregkoderne på midlerne, hvorefter app'en vil kontrollere, om midlet er godkendt eller ej via farvekoder:

- Grønt lys: Midlet er lovligt at bruge og opbevare.
- Gult/lyserødt lys: Midlet er på vej ud af markedet. Læs etiketten, om midlet kan anvendes før udløb, samt hvilke afgrøder midlet er godkendt til.
- Mørkerødt lys: Midlet er forbudt. Kør straks til kommunens genbrugsordning for at aflevere produktet.

KemiTjek koster 495 kr./år og kan hentes i app-store/playbutik. Kontakt SEGES på 7015 5015 # 5 og bliv tilmeldt.

Relevante midler til sæson 2025

Selvom der står en ny sæson for døren, er det nu, vi skal huske sidste års konklusioner på ukrudtsbekæmpelse inden høst. Hvilke ukrudtsarter var til stede i marken, som ikke var blevet bekæmpet tilstrækkeligt, eller var der områder i marken med nye forekomster af ukrudt? Disse oplysninger bør anvendes i den kommende sæson – både til bedre ukrudtsbekæmpelse, men også i forhold til mulig resistensdannelse. I visse dele af landet ses bl.a. begyndende resistensdannelse mod MaisTer hos enårig rapgræs.

Ved store indkøb af planteværn bør det undersøges, om grovvareen modtager returvarer for de mængder, som ikke anvendes. Samtidigt bør leverede varer tjekkes i KemiTjek, så der ikke modtages varer med en kort udløbsdato.

Billede 2 Upåvirket enårig rapgræs i majs behandlet med ca. 30 g/ha MaisTer + olie. (Foto: Bent Skallebæk, SAGRO.)

Dokumentation sprøjtejournal

Kravene til en fyldt udfyldt sprøjtejournal er steget i årenes løb. Derfor kan det på det kraftigste anbefales at anvende et elektronisk hjælpemiddel som f.eks. app'en FarmTracking. I FarmTracking hjælper programmet til hvilke felter, der skal udfyldes. Hvis det er korrekt indtastet i MarkOnline med afstandskrav til veje, boliger, offentlige arealer m.m. kan FarmTracking beregne hvor stort, det behandlede areal må være. På nuværende tidspunkt er der ikke et kortlag, hvor vi kan se ovenstående afstandskrav. Er du i tvivl om der i samarbejde med din planterådgiver er lagt afstandskrav i planen, bør du kontakte din planterådgiver.

FarmTracking koster 1.350 kr. i oprettelse + et årligt abonnement mellem 2.250-4.825 kr. - afhængig af bedriftsstørrelse. Har du en aftale med maskinstation om at udføre sprøjtearbejde og indtastning kan datadelingsabonnement købes for 495 kr./sæson.

Alternativt kan SAGRO hjælpe med indtastning af sprøjteoplysninger i sæsonen. Læs mere om sprøjtejournal-abonnement her (<https://www.sagro.dk/landbrugsradgivning/planter/sprojtejournal-abonnement>).